

MAARİF AİLE

Türkiye Maarif Vakfının aile yayınıdır.



MAARİF AİLE

Türkiye Maarif Vakfının aile yayınıdır.



BU SAYIDA

**YAZ TATİLLERİNDE
ÇOCUKLARIN
YAŞADIKLARI
ÖĞRENME KAYIPLARI**

**SPOR VE SANATIN
AKADEMİK BAŞARIYA
KATKISI**

**OYUN ÇOCUKLARIN
DİLİDİR**

Yaz Tatillerinde Çocukların Yaşadıkları Öğrenme Kayıpları

Uzun yaz tatilleri; çocukların dinlendikleri, sosyal ve kültürel faaliyetler ile uğraştıkları, aileleri ve sosyal çevreleri ile daha fazla vakit geçirdikleri bir dönemi kapsar. Okuldan ve dolayısıyla akademik yaşamdan uzak geçirilen bu zaman diliminde, çocuklar okulda öğrendikleri bilgileri kaybedebilirler. Okul dışında geçirilen tatil zamanlarında çocukların nasıl vakit geçirdikleri önemlidir, ancak bu zamanı nasıl değerlendirecekleri konusunda okulun etkisi yetersizdir. Bu bakımdan çocukların yaz tatillerinde nasıl zaman geçirecekleri konusunda ailelere önemli görevler düşmektedir.

Akademik yıl içerisinde günün büyük kısmını okulda geçiren çocuklar, tatillerde boşluğa düşebilirler. Bu noktada aileler, eğitime verdikleri önem ölçüsünde çocukları bu boşluktan kurtarabilir, aynı zamanda öğrenme kaybını da en aza indirebilirler.

Tatil, öğrenmeye ara verilen bir dönem değil, öğrenmenin devam ettiği bir dönem olarak tasarlanmalıdır. Daha çok okuma yazma ve matematik alanlarında öğrenme kaybı yaşayan çocukların bir sonraki akademik yıla hazır olmaları için önceki öğrenmelerini pekiştirebilecekleri, ilgi ve meraklarına uygun planlamalar yapmakta fayda vardır.

Tatilin başladığı ve bittiği süre dikkate alınarak çocuklar ile günlük rutinleri oluşturmaya şimdiden başlamak gerekir. Bu rutinler çocukların sosyal ve duygusal becerilerinin gelişimini desteklediği gibi, zaman planlaması konusunda da bir disiplin oluşturacaktır.

Çocuklar okula gittikleri zamanlarda vakit ayıramadıkları ilgi ve meraklarını yaz tatillerinde gerçekleştirme olanağı bulabilirler. Ebeveynlerin çocukları ile beraber yapacağı rutinler onun heves duyduğu, merak ettiği aktiviteleri içermelidir. Bu aktiviteleri yaparken dolaylı olarak öğrendikleri bilgileri pekiştirme imkânı bulabilirler.

Bunların yanında çocukların okuma yazma, matematik gibi alanlarda öğrenme kaybı yaşamamaları için günlük rutinelere sorumluluk içeren aktiviteler yerleştirilebilir, bu aktiviteleri yaparken öğrendiklerini uygulama olanağı tanınabilir. Örneğin;



- Beraber yapacağınız alışverişlerde alışveriş listesini çocuğunuzun yazmasını isteyerek, hem sorumluluk duygusunu öğrenmesini hem de yazma eylemini geliştirmesini sağlayabilirsiniz.
- Alışveriş yaparken hesaplama yapmasına imkan sunarak matematik bilgilerini kullanmasını sağlayabilirsiniz.
- Pazar alışverişlerinizde en uygun fiyatı bulmasını isteyebilirsiniz.
- Yemek hazırlarken malzemelerin miktarını çocuğunuz ile beraber belirleyebilirsiniz.
- Sofrayı kurarken tabak ve kaşık sayılarını kişi sayısına göre yerleştirmesini isteyebilirsiniz.
- Beraber yürüyüş yaparken ne kadar zamanda ne kadar yol yürüdüğünüzü incelemesini isteyebilirsiniz.
- Müzik dinlerken çocuğunuz ile beraber ritim tutabilir, şarkı sözlerini tekrar edebilirsiniz.
- Basit dikiş yöntemlerini öğretmek hem motor gelişimini destekleyebilir hem de matematik bilgisini kullanılabılır.
- Yaptığınız kültürel/turistik gezilerde gittiğiniz yerlerin tarihini öğrenebilir, coğrafyası ya da mimarisi üzerine birlikte araştırma yapabilirsiniz.
- Çocuğunuzla kitap okuyarak bunu oyun haline getirebilir, kitabın bir cümlesini okuyabilir diğer cümlesini çocuğunuzla okutabilirsiniz. Okuma esnasında soru sormasına müsaade ederek sorduğu sorulara beraber kafa yorabilir, beraber araştırma yapabilirsiniz. Böylece çocuklarınız sizinle doğru bilgiye nasıl ulaşabileceğini dolaylı olarak öğrenmiş olacaktır.

- Yazma konusunda destek vermek için ona günlük tutmasını tavsiye edebilirsiniz. Gün içerisinde yaşadıklarını, okuduklarını ve keşfettiklerini yazması için bir defter hediye edebilirsiniz. Böylece yazma eylemini kendi istediklerini yazarak gerçekleştirebilir.
- Çocuklarınız oyun arkadaşları ile vakit geçirirken ilgilerini çeken araştırmalar yapmalarını teşvik edebilirsiniz.
- Çocuklarınızın sosyal duygusal ve akademik gelişimleri için onlarla beraber fidan dikişebilir ve fidanın sorumluluğunu çocuğunuza verebilirsiniz. Böylece hem bitkinin gelişimi ve bakımını takip edecek hem de sorumluluk bilinci edinecektir.
- Her gün yeni bir bilgi edinmesini teşvik ederek bir ağacı ya da bir hayvanı tanımasını sağlayabilirsiniz.



Bu aktivitelere benzer çalışmalar ile yaz aylarında dinlenmeye ve eğlenmeye vakit ayıran çocuklarınızın öğrendiklerini unutmaması için destek verebilirsiniz.

Spor ve Sanatın Akademik Başarıya Katkısı

Sanat; çocukları güzelliğe değer veren, kendisini, çevresini ve hayatı güzelleştirmeye çabalayan bireyler olarak yetiştirmek için önemli bir role sahiptir. Estetiğin somutlaşmış hali olan sanatla çocuklar, dünyaya estetik bir şekilde yaklaşabilir, estetik bir şekilde var olmayı öğrenebilirler. Çocukların sosyal ve fiziksel çevrenin güzelliğini görmeleri açısından sanatın tüm alanlarında yetiştirmek, dengeli bir eğitimin amaçlarından biridir.

Görsel ve işitsel sanatlarla performans sanatları şeklinde genel olarak sınıflanabilecek olan sanatın çocukların gelişimindeki katkısı daha çok benzer ya da yakın olan alanı etkilemesi ile ilgilidir. Yani çocuklar müzik ile ilgilenirken aslında ilk okumada önemli olan fonolojik farkındalık kazanırlar. Drama ile sözel becerilerin gelişmesi sağlanabilir. Görsel sanatlar ile çocuklar odaklanmayı, sabırlı olmayı, hayal edip düşünmeyi, gözlem yapmayı öğrenirler. Sanat ile çocukların deneme ve keşfetme becerilerinin de önü açılmış olur. Oyunculuk, sosyal becerileri zayıf çocukların başkalarının bakış açısını anlamalarına, özellikle de ergenlik dönemindeki çocukların diğer insanların duygu ve düşüncelerini tahmin etmelerine katkıda bulunmaktadır.

Sanat, estetik bakış açısını ortaya koyarken beceri de gerektirmektedir. Bu becerileri elde etmek için belli rutinler ile çalışmak ve ustalaşmak gerekir. Spor da sanat gibi belli becerilerin kazanılması için gerekli olan ince ve kaba motor becerilerin gelişmesini desteklerken sanatta olduğu gibi sabırlı ve disiplinli olma becerisini geliştirir.



Spor, psikomotor becerilerin gelişmesi açısından; kas ve zihin koordinasyonu gerektiren bir aktivitedir. Birlikte hareket etme, ekip çalışması yapabilme, ortak hedefler doğrultusunda takım halinde çalışabilme gibi sosyal beceriler, bireysel olarak da disiplin ve konsantrasyon becerisi kazandırır. Sosyal duygusal, akademik ve psikomotor becerilerin gelişmesi için sanat ve spor alanında kazanılan disiplin önemlidir. Bu bakımdan öncelikle çocukları zihinsel ve fiziksel olarak bu spor ve sanat alanlarını tanıtmak ve ardından şu basamakları takip edin:

1. Çocuklarınızı spor ve sanat aktiviteleri ile tanıştırın. Onları spor müsabakalarına götürebilir, müze, sergi ve konser gibi aktivitelere katılarak farkındalık oluşturabilirsiniz.
2. Çocuklarınızla tanık olduğunuz aktivitelerin nasıl yapıldığını araştırın ya da nasıl yapıldığını deneyerek çocuğunuzun fiziksel ve duygusal olarak hazır olmasını sağlayın.
3. Çocuklarınızla onların ilgi alanlarına göre onlarla beraber düzenli aktiviteler yapabilirsiniz. Beraber maç yapabilir, resim çizebilir ya da şarkı söyleyebilirsiniz. Daha sonra sevdiği alan ile ilgili belli rutinlerle onu geliştirecek çalışmaları destekleyebilirsiniz.
4. Çocuklarınızın yaptığı aktiviteleri geliştirmesi için her geçen gün daha zor ve karmaşık çalışmalar ile gelişimini destekleyebilirsiniz.

5. Çocuklarınıza ilgilerine göre disiplinli çalışmasını sağlayacak uzmanlardan eğitimler alabilirsiniz, becerisini geliştirmesini sağlayabilirsiniz.

6. Kendi becerilerini ortaya koyabilecek alanlar yaratın. Böylece yeteneklerini göstererek daha karmaşık ve zor olan aktiviteleri yapma konusunda motivasyonu artacaktır.

7. Gelişen motor beceriler ile doğru, koordineli ve en az enerji ile en yüksek performansı ortaya koyabilme becerisine sahip olabilirler.

Herhangi bir sanat ve spor dalında yapılacak aktivitelerde böyle bir sıralama ile becerilerini geliştiren çocuklar bunu akademik hayatta da uygulayacak disiplini kazanmış olacaklardır. Spor ve sanat, çocukların stresini azaltan, özgüvenini arttıran, disiplin sağlayan, hedef odaklı çalışabilen, refleks becerilerini geliştiren zorluklar ile daha kolay baş edebilen, liderlik becerisinin yanında uyumlu çalışabilen, hızlı karar alarak harekete geçebilen bireyler olmalarına katkı sağlar. Bu bakımdan çocukların sanat ve sporla ilgili alanlarda beceri kazanmalarında ailelerin teşviki önemlidir.



Oyun Çocukların Dilidir

Oyun, bir bebeğin tüm ihtiyaçlarını karşılayan annesinden, yavaş yavaş ayrılarak bağımsız bir birey olması yolunda önemli bir rol oynar. Çocuklar oyun oynayarak gerçek hayat ile bağ kurar ve gerçek hayat ile uyum sağlamaya başlar. Çocukların ilk öğrenmelerinin çoğu oyun ile gerçekleşir. Bu nedenle oyun oynamak pek çok gelişimsel amaca hizmet ettiğinden çocuk için önemli bir role sahiptir.

Bilişsel gelişim açısından oyun; çocuklar için yaratıcılık, eğlence, problem çözme, esneklik, risk alma, merak ve akılcı süreçlerin işletilmesini içeren bir süreçtir. Gelişimsel özellikleri bakımından çocuklar belli bir döneme kadar kendilerini sözel olarak ifade edemezler. Bu nedenle "Çocuğun dili oyundur." denir. Çocuklar, oyunlar ile kendilerini sembolik olarak ifade ederler.

Oyun, çocukların bilişsel gelişimlerine katkı sunduğu gibi duyuşsal becerilerini de destekler. Çünkü oyun oynarken kendilerini ifade ettikleri bir topluluk ile karşılaşırlar. Çocuklar oyun arkadaşları ile, kardeşleri ile, ebeveynleri ve diğer oyun oynadıkları insanlar ile bir bağ kurarak sevgi ve yakınlığa duydukları ihtiyaçlarını karşılarlar. Bu nedendir ki çocuklar; yaşadıkları duyguları, deneyimleri ve hatta yaşadıkları travmaları oynadıkları oyunlar ile yansıtır. Tüm bunların yanında çocuklar oyunda duygularını ve onu etkileyen olayları yeniden canlandırır. Başka bir deyişle, çocuk için oyun hayatın bir provasıdır.

"Yaşlandığımız için oynamayı bırakmıyoruz. Oyun oynamayı bıraktığımız için yaşıyoruz." George Bernard Shaw

Psikomotor gelişim bakımından da oyun önemli bir yere sahiptir. Gerek ince motor gelişimi gerek kaba motor gelişimleri için bireysel oyunlar ve grup oyunlarının oynanması önemlidir.

Oyun yalnızca çocuklar için de değildir. Yetişkinler de oyun oynayarak günlük zaman stresinden uzaklaşabilir, yaşam becerileri için gerekli olan stratejileri oyunlar sayesinde geliştirebilirler. Gruplar ile sosyalleşebilir ve egzersizler yapabilirler. "Yaşlandığımız için oynamayı bırakmıyoruz, oyun oynamayı bıraktığımız için yaşıyoruz." diyen George Bernard Shaw, oyunu yetişkinlerin de kendilerini ifade edebileceği bir araç olarak görür. Aslında insanın ihtiyaçlarından biri olan oyun, birçok farklı versiyonda ve birçok yaşa hitap eden bir yapıya sahiptir.

Gelişmekte olan çocuklarınızın dilini anlamak, onlarla birlikte ev içinde, doğada ya da dijital ortamda birçok oyunu beraber oynayarak onların dilini öğrenmeye çalışmak gerekir. Bu hem çocuklarınız ile aranızdaki bağı kuvvetlendirerek onların güven duygusunu geliştirecek hem de bilişsel gelişimlerini destekleyerek risk alma, problem çözme, kurallara uyma, zaman yönetimi yapma gibi yaşam becerilerini destekleyecektir. Çocuklarınızın dilini anlamak için onlarla oynayacağınız oyunlarda şu adımları takip etmeniz fayda vardır:



- Çocuğunuzun lider olmasına izin verin: Çocuklarınızla oyun oynarken onların fikirlerine müdahale etmek yerine onların hayal gücünü takip edin. Oyunun kurallarını anlattıktan sonra oyunun esnek olan kurallarında çocuğunuzun yaptıklarını taklit ederek düşünme becerisinin gelişmesini sağlayın.
- Oyunun hızını çocuğunuza göre belirleyin: Çocuklar bazen aynı oyunları tekrar tekrar oynamak isteyebilirler. Bu, onların aynı oyunda becerilerini geliştirmek istemeleriyle ilgilidir. Çocuğunuz istemediği halde başka bir oyuna geçmeniz onu hayal kırıklığına uğratabilir. Bu nedenle onun hızına uyum sağlayıp keşfetme sürecine destek olun.
- Çocuklarınız ile yarışmayın: Pek çoğumuz fark etmeden çocuklar ile oynarken onlarla yarışır. Bu durum çocukların kendilerini yetersiz hissetmelerine neden olabilir. Oysa yetişkinler çocuklar ile oynarken onların yeteneklerinin ortaya çıkmasını desteklemelidir.
- Çocuklarınızla oynarken ona güven verin: Çocuklarınız ile inatlaşıp onları yargılamayın. Çocuklarınızın çabasını, yaratıcılığını, iş birliğini, motivasyonunu ve özgüvenini destekleyerek ona güven verin.
- Çocuklarınızın oyun içerisindeki davranışlarını seslendirin: Oyun oynarken çocuklara çok fazla soru sormak yerine oyun içerisinde yaptıkları eylemleri seslendirebilirsiniz. Böylece kelime dağarcığı gelişir ve oyuna dikkati artar.
- Çocuklarınızla oynamaktan keyif alın: Çocuklar oyun oynarken bazen kendi işlerimize dönebiliriz. Ancak bu durum çocuklarda onlarla ilgilenmeyen ebeveyn anlayışı geliştirebilir. Bu nedenle sakince oyun oynayan çocuğunuz, kendisini görmezden geldiğinizi düşünerek size karşı olumsuz davranış geliştirebilir, bağırabilir, oyuncaklarını fırlatabilir. Bu durumun önüne geçmek için çocuklarınız ile gün içerisinde beraber zaman geçirmeniz önemlidir. Böylece kendisiyle ilgilenmediğinizi düşünmez.

Çocuklar bazen oyun oynamaya öylesine dalar ki zamanın nasıl geçtiğini fark edemez. Sizinle oynadığı oyunlarda da bazen oyunun bitmesini istemeyebilir. Böyle durumlarda ona belli süreler vererek oyunu bitirmesini sağlayabilirsiniz. Bunu bir kum saati ile ya da zaman aralığı vererek yapabilirsiniz. Çocukların dilini anladığınızı zaman onlarla daha iyi iletişim kurabildiğinizi, onun da daha sağlıklı büyüyüp geliştiğini gözlemleyebilirsiniz.



KAYNAK:

1. Sezgin, F. , Erdoğan, O. & Dağ, S. (2020). ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN YAZ TATİLİ ÖĞRENME KAYIPLARI: AİLE EĞİTİM DÜZEYİNE İLİŞKİN BİR ANALİZ . Milli Eğitim Dergisi , 49 (226) , 35-52 .
2. Winner, (2019) Winner, E. (2019). How art works: A psychological exploration. Oxford: Oxford University Press.
3. Simpson (1972) Simpson, E.J., 1972. The Classification of Educational Objectives in the Psychomotor Domain Washington DC: Gryphon House.
4. <https://pediatrics.aappublications.org/content/119/1/182>

Türkiye Maarif Vakfı
Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Daire
Başkanlığı tarafından hazırlanmıştır.